

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2024.4.88>

В. А. Шишлов

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

ФУНКЦІЇ ТА ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В ЛАТВІЙСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ ТА В УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Наукова публікація присвячена порівняльно-правовому дослідженню функцій та принципів діяльності адвокатури в Латвійській Республіці та в Україні з метою узагальнення позитивного досвіду адміністративно-правового регулювання у даній сфері суспільних відносин та визначення можливості і доцільності його імплементації в національне законодавство та юридичну практику.

Зазначається, що функції адвокатури в обох країнах мають багато спільного: адвокати представляють та захищають інтереси клієнтів у судах і державних органах, надають консультації, складають юридичні документи, виступають у кримінальних процесах як захисники. Водночас у Латвії робиться сильніший акцент на ролі адвокатури в розвитку правової культури та утвердженні верховенства права.

Щодо принципів діяльності, український закон визначає верховенство права, законність, незалежність, конфіденційність та уникнення конфлікту інтересів. У Латвії принципи аналогічні, проте закон і кодекс етики адвокатів підкреслюють ще й моральні стандарти професії – чесність, сумлінність, повагу до суду та збереження гідності адвоката. Таким чином, латвійське законодавство приділяє більшу увагу етичним аспектам.

Проведено порівняльно-правовий аналіз основних положень Latvian Sworn Advocates Code of Ethics та Правил адвокатської етики, затверджених Звітно-виборним з'їздом адвокатів України. Встановлено, що латвійський документ більш тісно пов'язаний із міжнародними стандартами та дає приклади застосування норм у нових умовах, тоді як українські Правила тяжіють до деталізації конкретних заборон та процедур. Для вдосконалення українського тексту доцільно запозичити кілька підходів: по-перше, чітко прописати процедуру повідомлення про конфлікт інтересів і порядок дій адвоката та клієнта в таких ситуаціях. По-друге, варто включити спеціальні положення про цифрову конфіденційність і захист електронних даних як складову адвокатської таємниці. По-третє, доцільно закріпити механізм публікації узагальнених дисциплінарних рішень для підвищення прозорості й превентивного ефекту. По-четверте, необхідно поєднати принципові формулювання з конкретними прикладами допустимої та недопустимої поведінки для зручності тлумачення. Також варто передбачити систематичне етичне навчання й обов'язкові тренінги для адвокатів. Такі зміни дозволять удосконалити українські Правила адвокатської етики та зробити їх більш адаптивними до сучасних викликів.

Ключові слова: функції, принципи, адвокатура, адвокатська діяльність, захист прав людини, правове регулювання, публічне адміністрування, порівняльне правознавство, позитивний досвід, запозичення, удосконалення.

Актуальність теми. Адвокатура є ключовим інститутом реалізації права особи на правову допомогу, адже право особи на зустріч з адвокатом до першого допиту, присутність адвоката під час проведення слідчих дій та інші правові інструменти адвокатської діяльності гарантують дотри-

мання суб'єктами владних повноважень (дізнавачами, слідчими, прокурорами) норм чинного законодавства, повагу до прав та основних свобод людини та повне інформування особи про обсяг її прав та обов'язків, перспективи юридичної справи тощо.

Водночас національна адвокатура функціонує та розвивається в умовах продовження євроінтеграційних процесів, що вимагає урахування європейського досвіду адміністративно-правового регулювання адвокатської діяльності з метою адаптації відповідних норм національного законодавства до права ЄС.

Серед держав, які нещодавно набули повноправного членства в Європейському Союзі, найбільшу увагу в контексті вищезазначеного привертає досвід Латвійської Республіки, яка як і Україна відносно недавно здобула незалежність та успішно пройшла шлях євроінтеграції, включаючи імплементацію європейських стандартів адвокатської діяльності в національне законодавство.

Вищезазначеним обґрунтовується актуальність, а також теоретична та практична значимість дослідження функцій та принципів діяльності адвокатури в Латвійській Республіці та в Україні.

Правове регулювання інституту адвокатури досліджували в своїх працях такі відомі науковці як А. Боровик, Т. Вільчик, В. Войцешук, Л. Волкова, А. Іванський, О. Коваль, В. Лаврів, Н. Меєрович, А. Олійник, Р. Сінельнік, О. Шира, Є. Шкребець та інші відомі науковці.

Проте узагальнення позитивного досвіду адміністративно-правового регулювання функцій та принципів діяльності адвокатури в Латвійській Республіці та в Україні з метою запозичення найкращих елементів вказаного досвіду ще не було предметом окремого наукового аналізу, що актуалізує підготовку даної публікації.

Постановка завдання. Метою наукової публікації є виокремлення та узагальнення позитивного досвіду адміністративно-правового регулювання функцій та принципів діяльності адвокатури в Латвійській Республіці та в Україні, а також визначення можливості і доцільності імплементації відповідного позитивного досвіду Латвії в національне законодавство та юридичну практику.

Методологія публікації включає сукупність загальнофілософських, загальнонаукових та спеціально-юридичних методів дослідження, серед яких: принципи, закони та прийоми діалектики, прийоми

логічного методу (аналіз, синтез, дедукція та індукція), структурно-функціональний та системний методи, формально-юридичний метод та метод порівняння. Враховуючи тему дослідження активно застосовується методологія порівняльного правознавства, а також цивілізаційний та історико-правовий наукові підходи.

Зокрема, цивілізаційний науковий підхід передбачає урахування національних правових традицій та звичаїв в процесі дослідження функцій та принципів діяльності адвокатури в Україні та Латвійській Республіці, а також урахування приналежності України до західної європейської цивілізації, її правової культури.

Результати дослідження. Основою діяльності адвокатури як ключового інституту реалізації права на правову допомогу є закріплені в законодавстві функції та принципи адвокатської діяльності, адже визначені в законі функції – це основні напрямки діяльності адвокатури, які відображають її призначення в суспільстві та важливу роль, яку відіграє адвокатура у правовій системі цивілізованої держави. В свою чергу принципи адвокатської діяльності визначають фундаментальні засади функціонування інституту адвокатури в цілому та щоденної роботи кожного окремого адвоката. Причому принципи адвокатської діяльності доцільно розділити на дві основні групи: загальноправові та спеціальні. До першої групи традиційно відносяться принципи верховенства права, законності, рівності всіх перед законом та судом, презумпції невинуватості тощо. Причому принцип верховенства права включає в себе три взаємопов'язані фундаментальні правові принципи: принцип верховенства прав і свобод людини, який передбачає, що людина ніколи не повинна використовуватися як засіб, ресурс для досягнення публічних цілей правового регулювання та приватних цілей інших осіб; принцип конституціоналізму, тобто верховенства норм Конституції України та рішень Конституційного Суду України над нормами інших нормативно-правових актів, а також пряма дія норм Конституції як Основного Закону держави; принцип примату (верховенства) ратифікованих норм міжнародного

права над нормами національного права, що передбачає пряму дію норм визнаних Верховною Радою України норм міжнародних договорів, а також визнання рішень Європейського суду з прав людини в якості повноцінного джерела права.

Слід зазначити, що принципам права приділяють увагу фактично всі дослідники, адже саме принципи права є фундаментальними засадами всіх правових явищ та процесів. Із наукових праць, які присвячені визначенню поняття та класифікації принципів права слід відзначити публікації А. Колодія, зокрема його наукову статтю «Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація» [1], монографію С. Погребняка «Основоположні принципи права (змістовна характеристика)» [2], статтю С. Сунегіна «Основоположні принципи права: загальна характеристика та деякі аспекти реалізації» [3], та монографію О. Уварової «Принципи права у правозастосуванні: загальнотеоретична характеристика» [4].

Так, А. Колодій, досліджуючи генезу, поняття, класифікацію та реалізацію принципів права зазначає, що принципами права є відправні ідеї його буття, які виражають найважливіші закономірності, є однопорядковими із сутністю права та утворюють його основні риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальнозначимістю, відповідають об'єктивній необхідності побудови та зміцнення певного суспільного ладу [1, с. 43].

Крім того, на думку А. Колодія, принципи права спрямовують і надають синхронності всьому механізмові правового регулювання суспільних відносин, і саме принципи права є критерієм законності та правомірності дії громадян і посадових осіб, адміністративного апарату і органів юстиції [1, с. 43].

В цілому слід погодитися із таким визначенням, адже принципи права дійсно є фундаментальними засадами функціонування та розвитку всієї правової системи і кожного її елемента, а також є ядром, змістовним наповненням позитивних правових установок особи, тобто готовності до повсякденної усвідомленої правомірної поведінки (заснованої на переконанні у необхідності дотримання правових норм та принципів).

Враховуючи особливе значення інституту адвокатури в механізмі реалізації та захисту прав людини принципи адвокатської діяльності заслуговують на окрему увагу.

Адвокатура як в Україні, так і в Латвійській Республіці є незалежним професійним інститутом, покликаним забезпечувати право людини на захист та правову допомогу, однак її організація та акценти в діяльності мають певні відмінності. В Україні відповідно до Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокатура визначається як недержавний самоврядний інститут, що функціонує для захисту прав, свобод та інтересів фізичних і юридичних осіб, надання правової допомоги в різних видах судочинства, а також у процесі виконання покарань. У Латвії ж Закон про адвокатуру закріплює поняття адвокатури як професійної самоврядної організації публічного права, діяльність якої координує Латвійська рада присяжних адвокатів. Це зумовлює більш централізований характер управління в латвійській моделі [5; 6].

Функції адвокатури в обох країнах мають багато спільного: адвокати представляють та захищають інтереси клієнтів у судах і державних органах, надають консультації, складають юридичні документи, виступають у кримінальних процесах як захисники. Водночас у Латвії робиться сильніший акцент на ролі адвокатури в розвитку правової культури та утвердженні верховенства права [5; 6].

Таким чином, до основних функцій адвокатури як в Україні, так і в Латвійській Республіці слід віднести:

- правозахисну функцію, яка реалізується у форму захисту прав, свобод та інтересів клієнта у всіх сферах правовідносин, зокрема і в рамках кримінального процесу, коли адвокат має особливий статус захисника, причому в Україні захисником може бути виключно адвокат, відомості про якого внесено до Єдиного реєстру адвокатів України та який не має зупиненого чи припиненого статусу;

- представницьку функцію, коли адвокат виступає перед органами публічної адміністрації, юридичними та фізичними особами від імені та в інтересах клієнта, підписує договори та інші документи тощо;

– інформаційно-консультаційну функцію, яка реалізується у формі надання юридичних консультацій фізичним та юридичним особам (роз'яснення положень норм чинного законодавства та юридичної, судової практики), а також у формі складання юридичних, процесуальних документів (договорів, заяв, скарг, запитів, позовних заяв, апеляційних та касаційних скарг тощо);

– правовиховну функцію, яку реалізують адвокати в процесі здійснення своєї практичної діяльності і яка полягає у правовиховному впливі на клієнтів, формуванні у останніх належного рівня правосвідомості та правової культури (позитивних правових установок).

Щодо принципів діяльності, український закон визначає верховенство права, законність, незалежність, конфіденційність та уникнення конфлікту інтересів. У Латвії принципи аналогічні, проте закон і кодекс етики адвокатів підкреслюють ще й моральні стандарти професії – чесність, сумлінність, повагу до суду та збереження гідності адвоката. Таким чином, латвійське законодавство приділяє більшу увагу етичним аспектам [5; 6].

Організаційна структура адвокатури також різниться. В Україні вона представлена Національною асоціацією адвокатів, Радою адвокатів України, кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями та Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією, які разом утворюють багаторівневу систему управління. У Латвії управління зосереджене в руках однієї професійної ради – Латвійської колегії присяжних адвокатів (*Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija*), яка контролює доступ до професії, дисципліну й дотримання етики.

Вимоги щодо доступу до професії в обох країнах схожі: необхідна юридична освіта, проходження стажування та складання кваліфікаційного іспиту, а також складання присяги. В Україні закон вимагає щонайменше два роки юридичного стажу та мінімум 6 місяців стажування після складання кваліфікаційного іспиту, а в Латвії – три роки (до складання кваліфікаційного (адвокатського) іспиту треба пройти 3-річне стажування в статусі помічника присяжного адвоката), що робить латвійські умови дещо суворішими.

Гарантії професійної діяльності адвокатів у двох країнах також подібні. Українське законодавство передбачає адвокатську таємницю, заборону втручання в діяльність адвоката, процесуальні гарантії захисника. Латвійське право встановлює ті самі принципи, але додатково підкреслює імунітет адвоката від переслідування за висловлювання в межах професійної діяльності [5; 6].

Узагальнюючи, слід зазначити, що системи адвокатури України та Латвії побудовані на однакових базових засадах – незалежності, конфіденційності та служінні принципу верховенства права. Головна відмінність полягає у більш децентралізованій та розгалуженій системі самоврядування в Україні та більш централізованій моделі управління в Латвії, а також у тому, що латвійське право приділяє більше уваги етичним і моральним аспектам професії [7].

На окрему увагу заслуговує порівняльно-правовий аналіз основних положень *Latvian Sworn Advocates Code of Ethics* [8] та Правил адвокатської етики, затверджених Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. із змінами від 15 лютого 2019 р. [9], з метою визначення спільних рис, відмінностей й практичних ідей, які можна запозичити для вдосконалення національного законодавства та юридичної практики.

Обидва документи, латвійський Кодекс етики та українські Правила адвокатської етики мають схожу мету: захист статусу адвокатури, забезпечення професійної поведінки адвоката та поєднання інтересів окремого клієнта з інтересами суспільства й верховенством права. Латвійський Кодекс прямо зазначає, що його головна функція – «захищати і зміцнювати значимість професії адвоката у забезпеченні законності», крім того він ґрунтується на міжнародних стандартах (зокрема IBA/CCBE). Українські Правила також орієнтовані на уніфікацію традицій адвокатури, дотримання законності та захист прав клієнта; 2019 року до Правил було внесено окремі доповнення щодо честі й добропорядної репутації та уточнень щодо реклами [8-9].

Щодо обсягу застосування латвійський Кодекс поширюється на всіх практику-

ючих у Латвії адвокатів і містить зауваження – правила застосовуються також до осіб, чиї повноваження тимчасово призупинені або які відсторонені від практики; Кодекс прямо відсилає до дисциплінарних процедур колегії. Українські Правила теж прирівнюють свій обов'язковий характер до вимог Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і застосовуються до адвокатів у межах самоврядування (ВКДКА, НААУ); зміни 2019 р. розширили деякі інституційні й поведінкові норми (зокрема ст. 121 про чесність і добропорядну репутацію). Обидві системи підкреслюють обов'язковість норм етики в системі самоврядування адвокатів [8-9].

Щодо принципів професійної етики в обох текстах центральними є незалежність адвоката, збереження адвокатської таємниці, відданість інтересам клієнта, добросовісність, уникнення конфлікту інтересів і дотримання закону. Латвійський Кодекс чітко вказує на джерела (міжнародні кодекси) як основу тлумачення і підкреслює стандарти поведінки у відносинах із судом, клієнтом, опонентом та колегами. Українські Правила деталізують перелік обов'язків і заборон (наприклад, щодо реклами, сумісництва, представництва в певних ситуаціях) і надають процедурні вказівки щодо дисциплінарної відповідальності. У цьому сенсі слід відзначити сумісність принципів українських та латвійських норм адвокатської етики, проте відмінність полягає у рівні деталізації та у формуванні деяких інструментів реалізації (латвійський Кодекс більше апелює до міжнародних стандартів і внутрішньої дисциплінарної практики колегії; українські Правила адвокатської етики регламентують розгалужену номенклатуру обов'язків, передбачених конкретними статтями) [8-9].

Щодо регулювання конфлікту інтересів і незалежності адвокатів латвійський текст приділяє значну увагу механізмам уникнення конфлікту інтересів, обмеженням щодо одночасного представництва протилежних інтересів та обов'язку адвоката відмовитися від представництва або повідомити про можливий конфлікт; латвійський кодекс адвокатської етики посилається на етичні інструменти коле-

гії, процедури повідомлення та можливе відсторонення, можливість ремісії справ. Українські Правила адвокатської етики також мають численні положення щодо конфлікту інтересів (включаючи вимогу відмови від діяльності у разі прямого конфлікту), але іноді на практиці виникає неоднакова інтерпретація й неоднакове застосування цих норм через брак уніфікованих процедур повідомлення й перевірки. Враховуючи вищевикладене, латвійський досвід (чіткі процедури повідомлення та роль самоврядних органів щодо попереджень та рекомендацій) може бути корисним для України [8-9].

Положення про адвокатську таємницю й цифрову конфіденційність: латвійський Кодекс підкреслює абсолютну важливість адвокатської таємниці й надає практичні вказівки щодо її захисту у різних контекстах; українські Правила також захищають таємницю клієнта, але українська практика останніх років вказує на потребу деталізації захисту даних у цифровому середовищі (електронна переписка, хмарні сервіси, передача даних закордон). Тобто принципово положення співпадають, але латвійський текст (як і низка європейських кодексів) більш явно пов'язаний із сучасними викликами конфіденційності та надає приклади поведінки [8-9].

Щодо регулювання реклами та просування послуг важлива відмінність полягає у тому, що українські Правила в редакції 2019 року прямо регламентують рекламу адвокатської діяльності (включно із заборонами на неправдиву інформацію та правилами щодо змісту реклами; в 2019 р. також було додано статтю про чесність і добропорядну репутацію). У латвійському Кодексі також є норми про рекламу і застереження проти оманливої інформації, але підхід латвійців (як і багатьох західних кодексів) часто поєднує заборони з більш детальними правилами про те, що вважається допустимою комунікацією та які канали вимагатимуть особливої уваги. Фактично обидва документи мають подібні цілі, але в Україні питання рекламування та онлайн-комунікацій потребує подальшої конкретизації і контролю на рівні самоврядування [8-9].

Дисциплінарні процедури й прозорість: латвійська система (через колегію)

традиційно поєднує Кодекс етики з регламентованими процедурами розгляду скарг та дисциплінарних стягнень; Кодекс прямо відсилає до ролі самоврядних органів у ініціюванні й проведенні дисциплінарних проваджень. Українські Правила також пов'язують етичні норми з дисциплінарною відповідальністю, але в українській практиці часто фіксують виклики: повільність розглядів, питання про прозорість і стабільність критеріїв санкцій. Латвійський досвід оперативності та більш уніфікованих процедур самоврядування може служити моделлю для підвищення ефективності в Україні [7-9].

За ступенем деталізації латвійський Кодекс, будучи створеним з оглядкою на міжнародні кодекси (IBA/CCBE), прагне гармонізації з європейськими стандартами, тому іноді дає менш «юридично-канцелярське», а більш принципове формулювання з практичними прикладами. Українські Правила більш «стверджувальні» – вони перераховують численні конкретні обов'язки й заборони й містять чіткі статті про процедури й відповідальність; це дає практичну чіткість, але інколи зменшує гнучкість у нових обставинах (наприклад, технологічні зміни, віддалена практика). Обидва підходи мають переваги: принциповість латвійського – добре для інтерпретацій у нових ситуаціях; детальність українського – корисна для практичних контролів [8-9].

Враховуючи вищезазначене, з латвійського досвіду для України доцільно запозичити наступні елементи:

- уніфіковані процедури повідомлення про конфлікт інтересів із обов'язком фіксації й підтвердження відмови або згоди клієнта (мінімізує суб'єктивізм у тлумаченні конфліктів);

- більш явні та чіткі вказівки щодо цифрової безпеки адвокатської кореспонденції (рекомендації щодо захищеності каналів, вимоги до зберігання електронних даних) – латвійський підхід до сучасних викликів конфіденційності можна адаптувати до національного регулювання;

- практика публікації узагальнень дисциплінарних рішень із анонімізацією для підвищення прозорості і виховного ефекту (утримуючи баланс із приватністю);

- поєднання принципового формулювання етичних стандартів із переліком прикладів допустимої та недопустимої поведінки (щоб зберегти гнучкість, але дати практичні орієнтири адвокатам та дисциплінарним органам);

- розробка обов'язкових та систематичних інструментів етичного навчання (етичні тренінги) на рівні НААУ/ВКДКА – регулярні кейси, коментарі до Кодексу тощо;

- більш детальні правила щодо адвокатської реклами в інтернеті (формальні критерії, приклади дозволеного та забороненого контенту) з метою знизити кількість спорів і судових оскаржень;

- встановлення швидких процедур попереднього розгляду скарг (screening) та можливість превентивних рекомендацій (не обов'язково санкцій), що зменшує навантаження на дисциплінарні органи. Ці ідеї базуються на поєднанні принципів латвійського Кодексу (гармонія із міжнародними стандартами, практичні поради) та української потреби в процедурній чіткості.

До ризиків при запозиченні зарубіжного досвіду слід віднести: пряме копіювання чужого тексту без урахування особливостей національної правосвідомості та правової культури, правових традицій та звичаїв, національного права й інституційної структури (може мати наслідком невідповідні результати, наприклад, розбіжності із Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», конституційними гарантіями тощо). Тому доцільно впроваджувати зміни через робочі групи НААУ/ВКДКА за участю практиків і експертів, впроваджувати пілотні ініціативи (наприклад, пілотний проєкт щодо електронної конфіденційності чи публікації дисциплінарних узагальнень), адаптувати норми до вже існуючих процедур дисциплінарної відповідальності та судової практики.

Отже, принципово латвійський і український документи у сфері адвокатської етики збігаються в основних етичних установках (незалежність, таємниця, відданість клієнту, уникнення конфліктів). Відмінності полягають у стилі (латвійський текст більш принциповий і орієнтований на міжнародні стандарти; український –

більш деталізований у практичних заборонах і процедурі) та у рівні регламентації цифрових та публічних комунікацій. Для України корисними є: впровадження чітких процедур повідомлення про конфлікти, посилення правил цифрової безпеки адвокатської таємниці, підвищення прозорості дисциплінарної практики і розвиток систематичного етичного навчання – усе це можна запозичити з латвійського досвіду з урахуванням українського законодавства та інституційних реалій.

Висновки. Проведене дослідження функцій та принципів діяльності адвокатури в Латвійській Республіці та в Україні дозволяє сформулювати висновок про те, що функції адвокатури в обох країнах мають багато спільного: адвокати представляють та захищають інтереси клієнтів у судах і державних органах (представницька функція), надають консультації, складають юридичні документи (інформаційно-консультаційна функція), виступають у кримінальних процесах як захисники (правозахисна функція), а також сприяють формуванню національної правосвідомості та правової культури (правовиховна функція).

Латвійське та національне законодавство, а також Latvian Sworn Advocates Code of Ethics і українські Правила адвокатської етики загалом поділяють однакові цінності: незалежність адвоката, збереження таємниці клієнта, сумлінність та уникнення конфлікту інтересів. Водночас латвійський документ більш тісно пов'язаний із міжнародними стандартами та дає приклади застосування норм у нових умовах, тоді як українські Правила тяжіють до деталізації конкретних заборон та процедур. Для вдосконалення українського тексту доцільно запозичити кілька підходів: по-перше, чітко прописати процедуру повідомлення про конфлікт інтересів і порядок дій адвоката та клієнта в таких ситуаціях. По-друге, в національні Правила варто включити спеціальні положення про цифрову конфіденційність і захист електронних даних як складову адвокатської таємниці. По-третє, доцільно закріпити механізм публікації узагальнених дисциплінарних рішень для підвищення прозорості й превентивного

ефекту. По-четверте, необхідно поєднати принципові формулювання з конкретними прикладами допустимої та недопустимої поведінки для зручності тлумачення. Нарешті, варто передбачити систематичне етичне навчання й обов'язкові тренінги для адвокатів. Такі зміни дозволять зміцнити українські Правила адвокатської етики та зробити їх більш адаптивними до сучасних викликів.

Необхідність розробки більш деталізованих пропозицій щодо внесення змін до національних Правил адвокатської етики з урахуванням позитивного досвіду Латвійської Республіки обумовлює перспективність подальшого дослідження даної теми.

Список використаної літератури:

1. Колодій А.М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. *Науково-практичний юридичний журнал «Альманах права»*. 2012. Вип. 3. С. 42-46.
2. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Х.: Право, 2008. 240 с.
3. Сунегін С.О. Основоположні принципи права: загальна характеристика та деякі аспекти реалізації. *Науково-практичний юридичний журнал «Альманах права»*. 2012. Вип. 3. С. 275-279.
4. Уварова О.О. Принципи права у правозастосуванні: загальнотеоретична характеристика: монографія. Харків: «Друкарня МАДРИД», 2012. 196 с.
5. Закон про адвокатуру Латвійської Республіки від 27 квітня 1993 року. *Latvijas Republikas Advokatūras likums*. Дата оновлення: 30.04.2021. URL: <https://likumi.lv/ta/id/59283-latvijas-republikas-advokaturas-likums> (дата звернення: 05.09.2024).
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 20.11.2024).
7. Collegium. *Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija (LZAK)*. URL: <https://www.advokatura.lv/en/node/17> (дата звернення: 11.11.2024).
8. Latvian Sworn Advocates Code of Ethics. Adopted at the general meeting of Latvian sworn advocates on 21 May 1993; amended by decision of the general meeting on 30.04.2010; restated and approved by

decision of the general meeting on 12 April 2019. Latvijas Zvērinātu advokātu kolēģija. Documents on bar issues. Internal regulations. URL: <https://www.advokatura.lv/sites/default/files/2022-09/Code%20of%20Ethics%20.pdf> (дата звернення: 15.11.2024).

9. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 9 червня 2017 р. із змінами від 15 лютого 2019 р. Дата оновлення: 15.02.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> (дата звернення: 15.11.2024).

Shyshlov V. A. Functions and principles of the advocacy in the Republic of Latvia and in Ukraine: a comparative administrative-legal study

The scientific publication is devoted to a comparative legal study of the functions and principles of the advocacy in the Republic of Latvia and in Ukraine, with the aim of summarizing the positive experience of administrative-legal regulation in this sphere of social relations and determining the possibility and feasibility of its implementation in national legislation and legal practice.

It is noted that the functions of the advocacy in both countries have much in common: lawyers represent and defend the interests of clients in courts and state authorities, provide consultations, draft legal documents, and act as defense counsel in criminal proceedings. At the same time, in Latvia, stronger emphasis is placed on the role of the advocacy in developing legal culture and strengthening the rule of law.

Regarding principles of activity, Ukrainian law defines the rule of law, legality, independence, confidentiality, and avoidance of conflicts of interest. In Latvia, the principles are similar, but the law and the Advocates' Code of Ethics also emphasize the moral standards of the profession – honesty, integrity, respect for the court, and preservation of the lawyer's dignity. Thus, Latvian legislation pays more attention to ethical aspects.

A comparative legal analysis was conducted of the main provisions of the Latvian Sworn Advocates Code of Ethics and the Rules of Advocates' Ethics approved by the Reporting and Election Congress of Advocates of Ukraine. It was established that the Latvian document is more closely aligned with international standards and provides examples of applying norms in new conditions, while the Ukrainian Rules tend toward detailing specific prohibitions and procedures. To improve the Ukrainian text, it is advisable to borrow several approaches: first, to clearly set out the procedure for reporting a conflict of interest and the actions of both lawyer and client in such situations. Second, to include special provisions on digital confidentiality and the protection of electronic data as a component of attorney-client privilege. Third, to establish a mechanism for publishing summarized disciplinary decisions to increase transparency and enhance the preventive effect. Fourth, to combine principled formulations with concrete examples of permissible and impermissible behavior for ease of interpretation. It is also advisable to provide systematic ethical education and mandatory training for lawyers. Such changes would improve the Ukrainian Rules of Advocates' Ethics and make them more adaptable to contemporary challenges.

Key words: functions, principles, advocacy, legal practice, protection of human rights, legal regulation, public administration, comparative jurisprudence, positive experience, borrowing, improvement.